

Prawo materialne Unii Europejskiej cz. 2

dr Jagna Mucha

Centrum Badań Ustroju Unii Europejskiej

Katedra Prawa Europejskiego

WPiA UW

SWODOBA PRZEPEŁYWU OSÓB

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersytet Warszawski

Art. 21 TFUE

Każdy obywatel Unii ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich, z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w Traktatach i w środkach przyjętych w celu ich wykonania.

- Nie każda swoboda przepływu osób jest swobodą rynku wewnętrznego (np. cele turystyczne)
- Swoboda przepływu osób (oparta o obywatelstwo) v. rynek wewnętrzny (kategoria gospodarcza, przemieszczanie się w charakterze zarobkowym)
- Cześć wspólna- przepływ pracowników, przedsiębiorców, działalności usługowej → swobody osobowe- os. fiz. przemieszcza się z jednego państwa do drugiego

Jak daleko działa art. 21 TFUE?

-Czy art. 21 TFUE jest samodzielny?

- Sprawa **C-413/99 Baumbast**-

-Co zrobić z dziećmi obywatela który już nie pracuje? Co zrobić z rodziną?

„(...) dzieci obywatela Unii Europejskiej, które osiedliły się w państwie członkowskim w czasie, gdy ich rodzic korzystał z prawa pobytu jako pracownik migrujący w tym państwie członkowskim, są uprawnione do przebywania w nim, aby uczęszczać na zajęcia w ramach powszechnego systemu kształcenia zgodnie z art. 12 rozporządzenia nr 1612/68. Fakt, iż rodzice dzieci, o których mowa, rozwiedli się w międzyczasie; fakt, iż tylko jedno z rodziców jest obywatelem Unii oraz że ten rodzic nie jest już pracownikiem migrującym w przyjmującym państwie członkowskim bądź fakt, iż same dzieci nie są obywatelami Unii Europejskiej, nie mają żadnego znaczenia w tym względzie.”

→ **art. 21 TFUE bezpośrednio skuteczny, obywatele UE mogą korzystać z legalnego przemieszczania się po UE bez żadnego uzasadnienia gospodarczego**

C-200/02 Zhu i Chen

- W Irlandii- prawo ziemi
- Mała Chinka urodzona w Irlandii nabyła obywatelstwo UE
- Wyjechały z Irlandii do UK
- Czy art. 21 TFUE może być samodzielnym uprawnieniem dla matki? TAK

(„odmówienie obywatelowi Państwa Członkowskiego lub państwa trzeciego, sprawującemu opiekę nad dzieckiem, któremu art. 18 WE oraz dyrektywa 90/364 przyznają prawo pobytu, możliwości przebywania z tym dzieckiem w przyjmującym Państwie Członkowskim, pozbawiałaby skuteczności prawo pobytu tego ostatniego. Oczywiście jest przecież, że korzystanie z prawa pobytu przez małoletnie dziecko pociąga za sobą prawo tego dziecka do towarzystwa osoby sprawującej opiekę oraz możliwość zamieszkania z nim w przyjmującym Państwie Członkowskim dla tej osoby w okresie jego tam pobytu”)

C-456/02 Trojani

- Francuz znalazł się Belgii pod opieką Armii Zbawienia, jego praca ma cele terapeutyczne
- Czy jedynie z racji obywatelstwa może korzystać z prawa pobytu w innym p.cz.?

„obywatel Unii Europejskiej, któremu nie przysługuje w przyjmującym Państwie Członkowskim prawo pobytu na podstawie art. 39 WE, 43 WE lub 49 WE **może, jedynie z racji bycia obywatelem Unii, korzystać z prawa pobytu w tym państwie bezpośrednio na podstawie art. 18 ust. 1 WE.** Wykonywanie tego prawa podlega ograniczeniom i warunkom, przewidzianym w tym postanowieniu, jednak właściwe władze powinny czuwać, aby stosowanie tych ograniczeń i warunków przebiegało z poszanowaniem ogólnych zasad prawa wspólnotowego, a w szczególności zasady proporcjonalności”

Dyrektywa 2004/38/WE

- Prawo do przemieszczania wywiedzione z obywatelstwa (dyrektywa wykonuje art. 21 TFUE)
- Beneficjenci- wszyscy obywatele oraz członkowie ich rodzin - **Artykuł 3 Beneficjenci**

Dyrektywa 2004/38/WE

Uprawnienia podzielone ze względu na długość pobytu

Art. 6 - Pobyt do 3 mies. (tylko ID)- nikt tego nie weryfikuje

Art. 7- Powyżej 3 mies. – 4 kategorie osób (przykłady: Wynajem mieszkania, opłata za prąd, wnioski o socjal)

- Pracownicy i przedsiębiorcy- bezwarunkowe, nieograniczone prawo pobytu → bo wynika ze swobody przepływu osób (art. 45 TFUE) lub
- **Posiadają wystarczające zasoby** dla siebie i członków rodzin (cel: ograniczenie "turystyki socjalnej")
- Są zapisani do instytucji prywatnej lub publicznej (studenci)- państwo członkowskie finansują, Erasmus- KE oraz są objęci ubezpieczeniem zdrowotnym
- Członkowie rodziny tych wyżej

Dyrektywa 2004/38/WE

Art. 16-18- Pobyt stały

1. Obywatele Unii, którzy legalnie zamieszkują w przyjmującym Państwie Członkowskim przez **nieprzerwany okres pięciu lat**, mają prawo stałego pobytu w tym Państwie.
2. Członkowie ich rodzin, przy legalnym zamieszkiwaniu z nimi przez okres 5 lat
3. Ciągłości nie naruszają przejściowe okresy nieobecności nieprzekraczające ogółem 6 mies.
4. Wyjątkowo – możliwe nabycie prawa pobytu stałego bez upływu 5 lat (art. 17 dyrektywy)

Po nabyciu prawa stałego można je utracić jedynie w wyniku nieobecności **dłuższej niż 2 lata**.

....

C-333/13 Dano

- Obywatele rumuńscy zamieszkali w DE
- Pani nie podjęła pracy, nie poszukiwała zatrudnienia, otrzymywała zasiłki
- Niemiecki organ oddalił jej wniosek o przyznanie zasiłk dla os. poszukujących pracy
- TSUE: art. 24 ust. 2 dyrektywy nie ma zastosowania do pani Dano, gdyż nie jest zatrudniona ani nie poszukuje pracy
- TSUE: p.cz. ma prawo odmówić przyznania świadczeń socjalnych os. nieaktywnym zawodowo, którzy korzystają ze swobody jedynie w celu uzyskania pomocy społecznej

Art. 45 TFUE

1. Zapewnia się **swobodę przepływu pracowników wewnątrz Unii**.
2. Swoboda ta obejmuje **zniesienie wszelkiej dyskryminacji** ze względu na przynależność państwową między pracownikami Państw Członkowskich **w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy**. --> **STR. NEGATYWNA**
3. Z zastrzeżeniem ograniczeń uzasadnionych względami **porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego**, swoboda ta obejmuje prawo: → **STR. POZYTYWNA, przykładowy zakres**
  - a) **ubiegania się o rzeczywiście oferowane miejsca pracy;**
  - b) **swobodnego przemieszczania się** w tym celu po terytorium Państw Członkowskich;
  - c) **przebywania** w jednym z Państw Członkowskich w celu podjęcia tam pracy, zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi i administracyjnymi dotyczącymi zatrudniania pracowników tego Państwa;
  - d) **pozostawania** na terytorium Państwa Członkowskiego po ustaniu zatrudnienia, na warunkach ustalonych przez Komisję w rozporządzeniach.
4. Postanowienia niniejszego artykułu **nie mają zastosowania do zatrudnienia w administracji publicznej**.

Art. 45 TFUE

- Charakter przykładowy, szczegóły w prawie pochodnym: (głównie rozporządzenie 492/2011 i dyrektywa 2004/38/WE w których sprecyzowano art. 45 ust. 3 TFUE i skodyfikowano inne uprawnienia pracowników migrujących które wynikały z wykładni TSUE
- Ograniczenia- porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne i zdrowie publiczne + doktryna wymogów imperatywnych

Definicja pracownika

- Pracownik transgraniczny (migrujący)
- Pojęcie autonomiczne w prawie UE – nie musi się pokrywać z desygnatami w prawie krajowym
- Definicja z TSUE: sprawy **C-66/85 Lawrie Blum, 53/81 Levin:**
  - Podejmuje zatrudnienie w innym p.cz. niż państwo zamieszkania
  - Świadczy pracę na rzecz innej osoby i pod jej kierownictwem
  - Otrzymuje wynagrodzenie, które nie musi być wyrażone w pieniądzu
  - Pracuje w sposób rzeczywisty i efektywny, nie wykonuje zaś czynności marginalnych i ubocznych

C-66/85 Lawrie Blum

1. Pojęcie "pracownik" zawarte w art. 48 [39] TWE ma znaczenie wspólnotowe. Należy je definiować biorąc pod uwagę obiektywne kryteria, które wskazują na istnienie stosunku pracy na podstawie praw i obowiązków zainteresowanej osoby. **Zasadniczą cechą stosunku pracy jest wykonywanie określonych czynności o pewnej wartości ekonomicznej, dla i pod kierownictwem innej osoby w zamian za wynagrodzenie.** Sfera, w jakiej są one wykonywane, oraz rodzaj stosunku prawnego łączącego pracodawcę i pracownika, są nieistotne z punktu widzenia zastosowania art. 48 [39] TWE. **Zatem pracownikiem w rozumieniu art. 48 [39] ust. 1 TWE jest nauczyciel stażysta, który pod kierunkiem i nadzorem władz szkolnych odbywa kurs przygotowujący do wykonywania zawodu nauczyciela, w trakcie którego prowadzi zajęcia lekcyjne, otrzymując w zamian wynagrodzenie, bez względu na charakter prawny stosunku pracy.**

Ekonomiczny cel wykonywanej działalności

- Pracownik powinien kierować się zaspokojeniem swoich potrzeb życiowych)
- Także posługa kościele w zamian za „wikt i opierunek” - inaczej kościół musiałby zatrudnić kogoś innego jako ogrodnika
- Wynagrodzenie o wartości con. minimalnej, nie wyklucza to utrzymania także z innych źródeł np. opieki socjalnej
- Praca terapeutyczna (odwyk)- nie uznana za pracę

Wymiar rzeczywisty i efektywny

- Nie ma znaczenia wydajność i produktywność tylko rodzaj i trwałość stosunku prawnego
- Nie ma charakteru marginalnego i ubocznego (np. drobne zlecenie)
- Ocena ad casu

53/81 Levin

Levin, obywatelka brytyjska, mieszkała w Holandii.

Jej mąż był obywatelem państwa nie należącego do Wspólnot Europejskich.

Odmówiono jej zezwolenia na pobyt, gdyż upłynął ponad rok od ostatniego przepracowanego przez nią dnia.

Levin twierdziła, że posiada wystarczające dochody, aby utrzymać siebie i męża.

Podjęła także pracę, w niepełnym wymiarze godzin.

Władze holenderskie uważały, że Levin nie przysługuje prawo pobytu w Holandii, gdyż jej praca nie przynosi dochodów umożliwiających utrzymanie się.

TSUE: nie jest istotny wymiar pracy

Art. 45 ust. 3 lit. a) i b)

- Osoby poszukujące pracy
- Osoby ubiegające się o przyjęcie na oferowane stanowiska
- Martinez Sala- status pracownika także po ustaniu stosunku pracy jeśli w sposób rzeczywisty osoba ta poszukuje zatrudnienia

Zakaz dyskryminacji

- Ogólny zakaz- art. 18 TFUE
- Art.. 45 ust. 2 TFUE- zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową
- Zakazana także dyskryminacja pośrednia (np. miejsce zamieszkania, wymóg znajomości języka urzędowego przy wykonywaniu pracy, której charakter tego nie wymagał)
- Art.. 157 TFUE- równe traktowanie mężczyzn i kobiet dot. warunków wynagrodzenia (Defrene)
- Przepisy KPP dot. zakazu dyskryminacji w zakresie szerszym niż przynależność państwowa – bezpośredni skutek np. Mangold- zakaz dyskryminacji ze względu na wiek

C-415/93 Sprawa Bosman

- traktowanie obywateli państw członkowskich UE w klubach na takich samych zasadach jak obywateli państwa członkowskiego w którym ten klub rywalizuje oraz
- możliwość odejścia z klubu po zakończeniu kontraktu bez konieczności wypłacania przez kolejnego pracodawcę swego rodzaju odszkodowania poprzedniemu pracodawcy
- Piłkarz Bosman domagał się przed sądem stwierdzenia, że reguły dotyczące transferów nie mają wobec niego zastosowania, a także zasądzenia na jego rzecz odszkodowania odpowiadającego utracie dochodów od początku jego kariery, wynikającej ze stosowania reguł dotyczących transferów.
- Bosman zażądał uznania, że nie ma wobec niego zastosowania także tzw. **klauzula obywatelstwa**, czyli reguła, która ograniczała rekrutację czy też wystawianie w rozgrywkach zawodników posiadających obce obywatelstwo, co utrudniało znalezienie mu klubu za granicą. W spornym okresie UEFA przyjmowała zasadę zwaną „3+2”, która pozwalała każdemu związkowi krajowemu na ograniczenie do trzech liczby zawodników posiadających obce obywatelstwo, których klub może wystawić do gry w przypadku meczów pierwszoligowych w mistrzostwach krajowych, plus dwóch zawodników, którzy grają w państwie tego związku krajowego przez nieprzerwany okres pięciu lat, włączając w to trzy lata gry w drużynie juniorów.

C-415/93 Sprawa Bosman

- Traktat stoi na przeszkodzie stosowaniu ustanowionych przez stowarzyszenia sportowe reguł, zgodnie z którymi piłkarz zawodowy będący obywatelem jednego z państw członkowskich nie może po wygaśnięciu umowy z klubem zostać zatrudniony przez klub innego państwa członkowskiego, o ile klub pozyskujący nie zapłaci klubowi odstępującemu ekwiwalentu za transfer, wykszolenie lub promocję.
- *„nie można zaakceptować argumentu, że omawiane reguły są niezbędne dla wyrównania kosztów, które kluby musiały ponieść w związku z wypłatą ekwiwalentów w momencie rekrutacji zawodników, skoro argument ten zmierza do uzasadnienia utrzymania barier w swobodnym przepływie pracowników jedynie w oparciu o to, że podobne reguły mogły istnieć w przeszłości.”*
- *„swobodny przepływ pracowników obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy”.*

Skutek bezpośredni wertykalny i horyzontalny

- Nie każdy przepis TFUE jest bezpośrednio skuteczny, tylko taki, który jest jasny, precyzyjny i bezwarunkowy, a jednostka wywodzi z niego uprawnienia
- Art. 45 TFUE- ma skutek bezpośredni (**Komisja v. Francja, van Duyn**)
- Także w ujęciu horyzontalnym- stosunki pracy to nie tylko reguły prawa publicznego

Realny, a nie hipotetyczny wymiar

- Powołanie na swobodę nie może mieć charakteru abstrakcyjnego i dotyczyć potencjalnego zdarzenia z przyszłości
- Kremzow- skazany na dożywocie wniósł o zadanie pytań prejudycjalnych w celu stwierdzenia że środek ten narusza swobodę przepływu osób
- Moser- niedopuszczenie jednostki do kształcenia zawodowego nie stanowi przeszkody w dostępie do swobody

Osoby poszukujące pracy

1. Os. zatrudnione w innym p. cz., które straciły pracę i poszukują nowego zatrudnienia → zachowują status pracownika
2. Os. przemieszczające się po raz pierwszy → os. poszukujące pracy
  - Prawo ubiegania się o rzeczywiście oferowane miejsca pracy i przemieszczanie się w tym celu (rozmowa kwalifikacyjna, staż, negocjacje ale także „wyjazd poszukiwawczy”)
  - Brak okresu, na który osoba poszukująca pracy może pozostać w p.cz. → p.cz. mogą wydać przepisy krajowe, **ale (!) jeśli os. poszukująca pracę posiada środki wystraczające do utrzymania lub podjęcie studia** → korzysta ze swobodnego przepływu osób
  - Os. poszukujące pracy- zasadniczo 6 mies. + prolongata, jeśli w sposób rzeczywisty i aktywny poszukuje pracy i jej szansa na zatrudnienie jest obiektywnie możliwa (*Antonissen*)

Zatrudnienie w administracji publ

- Art. 45 ust. 4 – podejmowanie zatrudnienia w administracji publ. jest wyłączone z zakresu swobody
- Pojęcie autonomiczne- pracownik przez większą część pracy wykonuje bezpośrednio lub pośrednio działania o charakterze władczym
- Stanowisko KE-
  - Służba w wojsku, policji, innym organie egzekwującym prawo, organy podatkowe, korpus dyplomat.
  - Administracja rządowa, samorządowa, banki centralne
  - Obowiązki które dot. przygotowania projektów aktów prawnych, ich wdrażania, nadzór nad innymi jednostkami publicznymi
- Komisja przeciwko Belgii- obowiązek lojalności wobec państwa + kumulatywnie:
  - Praca wiąże się z wykonywaniem działań o charakterze władczym i innych zadań zakresu prawa publ.
  - Wykonywanie funkcji ma na celu zapewnienie publicznych interesów państwa i podmiotów prawa publ.

C-66/85 Lawrie Blum

„Wyrażenie "zatrudnienie w administracji publicznej" z art. 48 [39] ust. 4 TWE, który stanowi wyjątek od art. 48 [39] ust. 1, 2 i 3 TWE, należy interpretować w taki sposób, że obejmuje ono te **stanowiska, które wiążą się bezpośrednio lub pośrednio z uczestnictwem w wykonywaniu uprawnień przyznanych przez prawo publiczne i wypełnianiu funkcji, których celem jest ochrona ogólnych interesów państwa lub innych władz publicznych, co wymaga określonej lojalności wobec państwa ze strony osób sprawujących te funkcje oraz wzajemności praw i obowiązków, która wynika z więzi obywatelstwa.** Stanowiska objęte wyłączeniem ograniczają się do tych, które biorąc pod uwagę obowiązki i zadania wchodzące w ich zakres, mogą wykazywać cechy charakterystyczne dla czynności z zakresu administracji publicznej w wymienionych wyżej obszarach. Okres stażu przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela nie mieści się w zakresie art. 48 [39] ust. 4 TWE. „

Uprawnienia pracowników w prawie pochodnym

- Operacjonalizacja swobody wyrażonej w art. 45 TFUE
- Umożliwiają skuteczne wykonywanie swobody na zasadach i granicach określonych w TFUE
- Doprecyzowują zakres uprawnień i stosowanie wyjątków
- Celowościowa wykładnia TFUE → przyznanie korzyści socjalnych i podatkowych takich jak dla pracowników w danym p.cz., określone uprawnienia dla rodzin
- Migrujący pracownicy powinni być traktowani na równi z obywatelami przyjmującego ich p.cz. W zakresie dostępu przez nich do zatrudnienia na terenie tego państwa oraz warunków pracy

Uprawnienia pracowników w prawie pochodnym

- **Rozporządzenie 492/2011**- uprawnienia obywateli UE do uzyskania równego dostępu do zatrudnienia oraz równych jego warunków na terenie innych p.cz.
- Dyrektywa 2004/38/WE- uprawnień obywateli UE będących pracownikami lub osobami poszukującymi zatrudnienia a także ich rodzin do przemieszczania się i przebywania na terytorium innych p.cz.

Rozporządzenie 492/2011

- Dostęp obywateli do zatrudnienia
- Udostępnienie migrującym obywatelom UE równych warunków zatrudnienia i pracy
- Uprawnienia przyznawane rodzinom pracowników migrujących

Szczegółowe uprawnienia pracowników

Rozporządzenie 492/2011

- art. 1- obywatele UE maja prawo podjęcia pracy na terytoriach innego p.cz. na takich samych warunkach jak obywatele tego państwa
- Art. 2- zakazana jest dyskryminacja w zawieraniu i wykonywaniu umów o pracę
- Art. 5- pracownicy migrujący mają prawo do korzystania z biur pośrednictwa pracy na takich samych zasadach jak obywatele tego państwa
- Art. 10- dzieci obywateli UE pracujących na terytorium przyjmującego państwa mają dostęp do powszechnego systemu kształcenia, nauki zawodu itd. tak samo jak dzieci obywateli tego państwa

Zakaz stosowania praktyk dyskryminujących

- Znajomość języka
  - **Groener**- nauczycielka sztuki w irlandzkiej szkole może być zobowiązana do znajomości języka na określonym poziomie, mimo że zajęcia po ang. (wymóg imperatywny → proporcjonalność i niedyskryminacja)
  - **Angonese**- obowiązek zdania egzaminu językowego przed lokalnymi władzami regionu państwa przyjmującego, w którym miało być zatrudnienie
- Art. 3 ust. 2 oraz art. 4 rozporządzenia 492/2011- przykłady zakazanych praktyk dyskryminacyjnych (np. specjalne procedury rekrutacji dla cudzoziemców, dostęp do pracy uzależniony od rejestracji w urzędach pracy w tym p.cz., ograniczenia liczbowe w zatrudnianiu cudzoziemców)

Prawo do równych warunków zatrudnienia – przywileje socj. i podatkowe

- Art. 7 ust. 1. rozporządzenia → zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową pod względem zatrudnienia i pracy, w szczególności:
  - Warunków wynagrodzenia
  - Zwolnienia
  - W przypadku utraty pracy- powrotu do pracy i ponownego zatrudnienia
- Art. 7 ust. 2 → takie same przywileje socjalne i podatkowe jak pracownik krajowy
- Art. 7 ust. 3 → prawo do szkoleń zawodowych

Przywileje socjalne

- TSUE: Cristini – interpretacja nie może być zawężająca, przywileje to także dodatki emerytalne, dodatki dla rodzin zmarłego pracownika
- Reina- nieoprocentowana pożyczka od państwa dla młodych rodziców
- Reed- prawo do zamieszkania w państwie przyjmującym także z partnerem
- Evan- dodatek dla weteranów wojennych nie stanowi naruszenia rozporz. (to nie przywilej socjalny ale wynagrodzenie za służbę dla ich kraju)

Za tydzień...

Swoboda przepływu pracowników cd i swoboda przedsiębiorczości:

- C-55/94 Gebhard
- C-212/97 Centros
- C-210/06 Cartesio
- C-208/00 Überseering

Definicja przedsiębiorczości w prawie UE

→ art. 49 TFUE „ograniczenia swobody przedsiębiorczości .... są zakazane”

-> faktyczne prowadzenia działalności ekon. przy pomocy trwałego urządzenia przez czas nieokreślony

a) samodzielna działalność (element odróżniający od swobodnego przepływu pracowników)

- C-55/94 Gebhard

b) stałość i ciągłość (element odróżniający od swobody świadczenia usług)

- C-55/94 Gebhard

c) transgraniczność

d) problem rozdzielenia swobody przedsiębiorczości i swobodnego przepływu kapitału (208/00 *Überseering*)

Pierwotna swoboda przedsiębiorczości

Pierwotna

- transgraniczne przeniesienie przedsiębiorstwa z jednego p. cz. do innego
- podjęcie samodzielnie nowej działalności w innym p. cz.
- Rezygnacja z wykonywania działalności w państwie pochodzenia lub pozostawienie tam zakładów zależnych

Przeniesienie rzeczywistej siedziby spółki (siedziby zarządu)

TEORIA SIEDZIBY

- Transgraniczne przeniesienie siedziby zarządu spółki prowadzi do zmiany statutu
  - Potrzeba spełnienia szeregu wymagań stawianych przez państwo pochodzenia i państwo przyjmujące
  - Zazwyczaj Spółkę trzeba rozwiązać w państwie pochodzenia i założyć w państwie przyjmującym
- Prawo UE nie sprzeciwia się wprost teorii siedziby, ale TSUE dokonuje wykładni tak, aby uniknąć negatywnych konsekwencji

TEORIA ZAŁOŻENIA

- Transgraniczne przeniesienie siedziby zarządu spółki nie narusza tożsamości spółki

Transgraniczne przeniesienie siedziby spółki

- 81/87 Daily Mail
- C-212/97 Centros,
- C- 208/00 Überseering
- C-210/06 Cartesio
- C-106/16 Polbud

Uberseering

- Holenderska spółka z o.o. nabyła nieruchomości w DE a jej udziały zostały zbyte na rzecz obywateli DE
- Postępowanie spółki przed sądem niemieckim- czy spółka ma zdolność sądową prawną i sądową w DE?
- Czy zdolność oceniana wg prawa państwa założenia czy państwa przyjmującego? Czy teoria założenia czy teoria siedziby?
- TSUE: jeśli spółka założona w Holandii ma tam siedzibę i korzysta ze swobody przedsiębiorczości w DE, to w DE należy uznać jej zdolność prawną taką jak w w Holandii
- TSUE: spółka **nie ponosi** negatywnych konsekwencji **ze strony państwa przyjmującego**, w którym obowiązuje teoria siedziby.

Cartesio

- Czy utrudnienia wynikające z teorii siedziby mogą pochodzić od państwa pochodzenia?
- Spółka węgierska zamierza przenieść swoją siedzibę do innego p.cz.; czy prawo węgierskie może jej to utrudniać/ograniczyć/uniemożliwić?
- TSUE: tak, P.cz. ma prawo określić kryterium powiązania, wymagane od spółki po to, aby mogła ona zostać uznana za spółkę utworzoną zgodnie z prawem krajowym
- P.cz. może nie zgodzić się na zachowanie statusu przez spółkę podlegającą jego prawu krajowemu, jeśli zmierza do zreorganizowania się w innym p.cz. tak aby przenieść siedzibę i zerwać powiązanie w państwie pochodzenia
- W takim przypadku p.cz. Powinno przez wymóg rozwiązania i likwidacji spółki uniemożliwić jej przekształcenie się w spółkę prawa innego p.cz.

Polbud

- Przeniesienie siedziby polskiej spółki do Luksemburga
- Wniosek do sądu rejestrowego w PL o likwidację (obowiązek w prawie polskim)
- Akt notarialny w Luksemburgu- przeniesienie siedziby bez ustania osobowości prawnej czy utworzenia nowej os. prawnej
- Wniosek o wykreślenie z polskiego KRS miał braki formalne → sąd nie wykreślił spółki- czy to zgodne ze swobodą przedsiębiorczości?
- TSUE: można przenieść siedzibę statutową jeśli połączone jest to ze zmianą prawa właściwego → przeniesienie spółki do LUX jest możliwe o ile istnieje powiązanie spółki z LUX; siedziba rzeczywista zarządu pozostawała w PL → nawet wtedy spółka może korzystać ze swobody przedsiębiorczości
- Spółka może ex post wybrać najkorzystniejszy dla siebie porządek prawny
- Z samego przeniesienia siedziby nie wynika domniemanie nadużycia prawa

Wtórna swoboda przedsiębiorczości

Art.. 49 ak. 1 zd. 2

- Zakaz ograniczeń w tworzeniu agencji, oddziałów i filii przez obywateli danego p.cz. Ustanowionych na terytorium jakiegokolwiek innego p.cz.
- Brak konieczności zaprzestania działalności podstawowej

Centros

- Wspólnicy spółki (zakładając ją) mogą wybrać sobie najkorzystniejszy porządek prawny
- Spółka utworzona w UK (nigdy nie podjęła tam żadnej działalności) chce założyć oddział w Danii (tam zamieszkują wspólnicy)
- Rząd Danii: Przypadek ten dot. jedynie państwa duńskiego, którego obywatele działając z zamiarem obejścia prawa duńskiego zamierzając podjąć działalność gospodarczą w Danii wykorzystując przy tym instrumenty angielskiego prawa spółek
- Zgodnie z tą argumentacją stan faktyczny odnosi się do działania obywateli duńskich, a nie do spółki Centros
- TSUE: stan faktyczny z formalnego punktu widzenia mieści się w sferze prawa wspólnotowego ze względu na statutową siedzibę spółki w Anglii, a okoliczność, że spółka nie podjęła żadnej działalności w państwie powstania pozostaje bez znaczenia, podobnie jak niekwestionowany przez wspólników zamiar obejścia prawa duńskiego

Zakres podmiotowy swobody przedsiębiorczości

- osoby fizyczne- obywatele
- spółki- szeroka def. wg TFUE art. 54 (niezależna od osobowości prawnej, np. wszystkie polskie spółki, muszą prowadzić działalność w celu osiągnięcia zysku; działalność nie może mieć charakteru czysto pozagospodarczego)
- Jedynie wyjątkowo! Przynależni państwa członkowskiego w stosunku do swojego państwa - np. sprawa **Filipiak**- obyw. Polski prowadził działalność w Holandii i tam płacił składki, ale miał miejsce zamieszkania w PL in tu podlegał obowiązkowi podatkowemu. TSUE: nie można mu odmówić prawa do odliczenia podstawy opodatkowania w PL kwoty składek ubezpieczenia zapłaconych w Holandii; inaczej byłby zniechęcony do korzystania ze swobody

Wykonywanie władzy publicznej

- **2/74 Reyners,**

→ Nie można uznać za wykonywanie władzy publicznej najbardziej typowych czynności adwokata, takich jak doradztwo i pomoc prawna, podobnie jak reprezentowanie i obrona stron przed sądem, nawet jeśli udział adwokata jest obowiązkowy

- **C-47/08 KE v. Belgia** (sprawa połączona z C-50/08 KE v. Francja, C-51/08 KE v. Luksemburg, C-52/08 KE v. Portugalia, C-53/08 KE v. Austria, C-54/08 KE v. Niemcy, C-61/08 KE v. Grecja) – sprawa notariuszy.

--> Czynności notarialne nie są związane z wykonywaniem władzy publicznej w rozumieniu TFUE (notariusz nie zmienia umowy w sposób jednostronny)

Swoboda przedsiębiorczości a swoboda przepływu usług

- **C-55/94 Gebhard**
  - Rada adwokacka w Mediolanie wszczęła postępowanie przeciwko Gebhardowi, któremu zarzucała uchybienia obowiązkowi wynikającym z ustawy o swobodzie świadczenia usług przez adwokatów z innych p.cz.
  - TSUE: swoboda działalności gospodarczej= stały i ciągły udział w życiu gospodarczym p.cz. Innego niż państwo pochodzenia oraz uzyskiwanie tam dochodu
  - Swoboda świadczenia usług= tymczasowy charakter, który zależy nie tylko od czasu trwania świadczeń, lecz także częstotliwości, okresowości lub ciągłości ; niewykluczone jest posiadanie pewnej infrastruktury niezbędnej do świadczenia usług

Ograniczenia swobody przedsiębiorczości

Ograniczenia swobody przedsiębiorczości - podział

1. Ze względu na kryterium rodzaju/charakteru regulacji powodującej ograniczenia

- Dyskryminacyjne
- Niedyskryminacyjne.

2. Ze względu na kryterium źródła pochodzenia

- Pochodzące od państwa
- Pochodzące od podmiotu innego niż państwo

Ograniczenia dyskryminacyjne

- Dyskryminacja bezpośrednia (ze względu na przynależność państwową- **obywatelstwo lub siedzibę**)
  - Dyskryminacja pośrednia (formalnie skierowana do wszystkich, ale w praktyce prowadzi do takich samych następstw jak dyskryminacja ze względu na przynależność państwową)
- Dyskryminacja obcych przynależnych → zakazana, może być usprawiedliwiona wyjątkami traktatowymi
- Dyskryminacja własnych przynależnych (d. odwrotna) → zasada: nie jest zakazana, wyjątek: chyba że prowadzi do naruszenia prawa UE

Ograniczenia niedyskryminacyjne

- Wymogi, które mogą utrudniać lub uczynić mniej atrakcyjnym korzystanie ze swobody przedsiębiorczości
- Przykłady
  - (wymóg posiadania kwalifikacji zawodowych- Vlassopoulou)
  - Wymóg posiadania tylko jednej kancelarii – Klopp)
- Mogą być uzasadnione:
  1. Wyjątkami z art. 52 TFUE
  2. Wymogami imperatywnymi
  3. Koniecznością zapobieżenia nadużycia prawa

Ograniczenia pochodzące od państwa

- Państwa przyjmującego
- Państwa pochodzenia
- C-446/03 - Marks & Spencer – wykluczenie możliwości odliczenia od zysku spółki dominującej strat poniesionych w innym p.cz. przez spółkę zależną
- Element transgraniczności rozumiany szeroko-> występuje także, gdy ograniczenia mogą wywołać skutki, które nie są ograniczone do jednego państwa członkowskiego

Ograniczenia pochodzące od podmiotów indywidualnych

C-438/05 Viking Lane

- Fiński operator połączeń promowych chciał przenieść swoje siedzibę do Estonii aby skorzystać z niższego systemu płac i tam świadczyć swoje usługi
- Fiński związek zawodowy próbował temu zapobiec i zagroził strajkami zawodowymi gdyby spółka miała przenieść swoją siedzibę i nie zachować obecnego systemu płac
- **Czy uznamy skutek horyzontalny przepisów o swobodzie przedsiębiorczości?**
- Prywatny przedsiębiorca może mieć prawo przeciwko związkowi zawodowemu lub zrzeszeniu związków zawodowych

Uzasadnienia ograniczeń

1. Wyjątki traktatowe- art. 52 TFUE (porządek publiczny, bezpieczeństwo publ, zdrowie publ)
2. Wymogi konieczne w interesie ogólnym (doktryna wymogów imperatywnych)
3. Konieczność zapobieganiu nadużyciu swobody i obejściu prawa

Uzasadnienie ograniczeń

Schemat:

1. Czy dany obszar jest zharmonizowany na poziomie UE? TAK- p.cz. tracą uprawnienie do wydawania środków prawnych i nie mogą powoływać się na dopuszczalne ograniczenia
2. Czy środek jest dyskryminacyjny/niedyskryminacyjny?
3. Czy środek może być uzasadniony:
  - Nadrzędnym interesem ogólnym (doktryna wymogów imperatywnych)
  - Względy traktatowe (art. 52 TFUE)
4. Czy ograniczenie jest proporcjonalne i zgodne z prawami podstawowymi??

Wyjątki traktatowe- art. 52 TFUE

- Porządek publiczny
  - Bezpieczeństwo publiczne
  - Zdrowie publiczne
- Katalog zamknięty
- Nie może być interpretowany rozszerzająco

Wyjątki traktatowe

- Interesy czysto ekonomiczne **nie uzasadniają** powołania się na porządek publiczny i bezpieczeństwo publiczne (**41/74 Van Duyn**)
- Porządek i bezp. publ- państwa członkowskie mają **swobodę** przy określaniu co wchodzi w ich zakres (np. sprawa C-36/02 OMEGA)
- Zagrożenie musi mieć **charakter rzeczywisty, bezpośredni i wystarczająco poważny dla interesu publicznego**
- Mogą usprawiedliwiać ograniczenia **dyskryminacyjne**, pod warunkiem że
- Ograniczenie musi być **proporcjonalne** (środek musi być konieczny do osiągnięcia celu, a cel nie może być osiągnięty innymi, mniej restrykcyjnymi środkami)
- Zdrowie publiczne- art. 29 dyr. 2004/38- choroby określone przez WHO i choroby zakaźne/pasożytnicze

Porządek publiczny

- **41/74 Van Duyn**

- Obywatelka Holandii chciała rozpocząć pracę w kościele scjentologicznym w UK, władze jej odmówiły uznając że działalność kościoła stanowi zagrożenie dla społeczeństwa
- Władze powołały ustawę ograniczającą wjazd ze względu na ochronę porządku publicznego
- Van Duyn zarzuciła nieprawidłową implementację dyrektywy
- Pojęcie porządku publicznego może różnić się w zależności od p.cz., ale musi być interpretowane wąsko
- Władze krajowe mają margines swobody w granicach określonych przez Traktat
- Osobiste zachowanie musi stanowić **rzeczywiste, aktualne i wystarczająco poważne zagrożenie**
- Sam fakt przynależności do organizacji, której działalność budzi wątpliwości, nie musi oznaczać że osoba ta powinna opuścić dane państwo czł.

(por. sprawę Greka – członka zorganizowanej grupy przestępczej i Francuza skazanego za posiadanie narkotyków)

Wymogi imperatywne

C-55/94 Gebhard

- TSUE rozszerza doktrynę wymogów imperatywnych na wszystkie swobody
- Rada adwokacka w Mediolanie wszczęła postępowanie przeciwko Gebhardowi, któremu zarzucała uchybienia obowiązkom wynikającym z ustawy o swobodzie świadczenia usług przez adwokatów z innych p.cz.
- Kiedy można usprawiedliwić ograniczenie utrudniające korzystanie ze swobody?

Istnieją nadrzędne wymogi dla dobra ogólnego (interes publiczny)

1. Brak dyskryminacji
2. Środki są proporcjonalne
  - adekwatne – zdolne do osiągnięcia celu
  - Konieczne- nie wykraczają poza to co niezbędne

Wymogi imperatywne- przykłady

Ochrona wierzycieli (sprawa C-212/97 Centros)

- Spółka utworzona w UK (nigdy nie podjęła tam żadnej działalności) chce założyć oddział w Danii (tam zamieszkują wspólnicy)
- Rząd Danii: Przypadek ten dot. jedynie państwa duńskiego, którego obywatele działając z zamiarem obejścia prawa duńskiego zamierzając podjąć działalność gospodarczą w Danii wykorzystując przy tym instrumenty angielskiego prawa spółek
- Wspólnicy spółki (zakładając ją) mogą wybrać sobie najkorzystniejszy porządek prawny
- TSUE: **odmowa rejestracji oddziału nie zapewnia celu w postaci ochrony wierzycieli** (wiedzą oni, że działalność spółki regulują przepisy prawa angielskiego), istniała możliwość przyjęcia środków mniej dokuczliwych

Wymogi imperatywne- przykłady

C-442/02 Caixa Bank (ochrona konsumentów)

- Zakaz oprocentowania przez bank rachunków depozytowych a vista
- Cel: jak bank oprocentuje depozyty, zwiększy to jego koszty eksploatacyjne i doprowadzi do wzrostu innych opłat
- Zakaz wykracza poza to, co niezbędne do osiągnięcia celu

Ochrona praw podstawowych

- C-36/02 Omega – poszanowanie godności ludzkiej
- Zakaz narusza swobodę świadczenia usług
- Gry oparte na symulacji zabijania są sprzeczne z godnością ludzką i stanowią zagrożenie dla porządku publicznego
- Zakaz uznany za proporcjonalny

Nadużycie swobody

- (sprawa C-212/97 Centros)
- Ograniczenia nie mogą zostać usprawiedliwione, jeśli istnieje tylko hipotetyczna możliwość nadużycia swobody przedsiębiorczości

Wzajemne uznawanie kwalifikacji

- Dostęp do działalności regulowanej – dla jej prowadzenia wymagane posiadanie określonych kwalifikacji potwierdzonych aktem administracyjnym
- Konstrukcja służebna wobec swobód rynku
- Pierwotnie na poziomie UE uznawanie kwalifikacji regulowane sektorowo
- Obecnie: dyrektywa 2005/36/WE- odnosi się do zawodów regulowanych
- P. przyjmujące może
  - Uznać bez dodatkowych wymagań kwalifikacje zawodowe migranta, jeśli są ekwiwalentne do obowiązujących wymagań
  - Przyznać dostęp jedynie częściowo (jeśli tylko częściowa zbieżność)
  - Może uzależnić przyznanie dostępu od odbycia stażu adaptacyjnego
  - Może uzależnić przyznanie od przeprowadzenia testu umiejętności
- Uznanie automatyczne (bez oceny merytorycznej): m.in. a) zawody związane z przemysłem, handlem i rzemiosłem, b) zawody lekarza, weterynarza, położnej, pielęgniarki, architekta; c) minimalne wymogi kształcenia

C-340/89 Vlassopoulou

- Jeśli zawody regulowane nie zostały wprost wymienione w dyrektywie 2005/36/WE, stosujemy art. 10-14 dyrektywy (wprowadzające test uznawania kwalifikacji ze sprawy **Vlassopoulou**)
  1. Na podstawie obiektywnych kryteriów ustalamy czy posiadany dyplom potwierdza, że migrant ma ekwiwalentne kompetencje i wiedzę, które p. cz. wymaga na swoim terytorium
(sprawdza się m.in. długość czasu studiów, staż zawodowy niezbędny do uzyskania dyplomu, istnienie obiektywnych różnic w kształceniu)
→ Jeśli brak pozytywnych efektów, to:
    2. P. cz. może żądać wykazania przez migranta, że uzyskane kwalifikacje są wystarczające dla nadrobienia braków w kwalifikacjach, a jeśli

C-340/89 Vlassopoulou

- Greckiej adwokat, Irene Vlassopoulou, odmówiono zezwolenia na wykonywanie zawodu adwokata w Niemczech.
- Federalnego Trybunału Sprawiedliwości (Bundesgerichtshof), skierował do TSUE pytanie, czy odmowa uznania kwalifikacji obywatelowi, który uzyskał tytuł adwokata w członkowskim państwie pochodzenia, stanowi naruszenie swobody przedsiębiorczości
- TSUE: gdy pcz. otrzyma wniosek o zezwolenie na wykonywanie zawodu, organy krajowe zobowiązane są przeprowadzić postępowanie dotyczące uznania równoważności dyplomów. Rozpatrując taki wniosek państwo przyjmujące musi wziąć pod uwagę dyplomy, świadectwa i inne dowody kwalifikacji, które wnioskodawca uzyskał w innym państwie członkowskim w celu wykonywania tego samego zawodu.
- W tym celu należy porównać umiejętności i kwalifikacje uzyskane przez wnioskodawcę w państwie pochodzenia oraz umiejętności i kwalifikacje wymagane przez przepisy krajowe państwa przyjmującego. W przypadku gdy badanie porównawcze dyplomów doprowadzi do stwierdzenia, że umiejętności i kwalifikacje zdobyte w państwie pochodzenia odpowiadają tym wymagany przez państwo przyjmujące, należy uznać, że uzyskany dyplom spełnia wymogi krajowe. Jeżeli jednak nabyte kwalifikacje pokrywają się jedynie w części z wymogami krajowymi, władze państwa przyjmującego mogą wymagać, aby zainteresowany wykazał, iż nabył brakujące kwalifikacje.

Za tydzień...

Swoboda świadczenia usług:

C-159/90 Grogan,

C-76/90 Säger,

C-55/94 Gebhard,

C-544/07 Rüffler

SWOBODA ŚWIADCZENIA USŁUG

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersytet Warszawski

Uwagi ogólne

- Art. 56-62 TFUE
- Art. 57- definicja negatywna usługi
- Art. 58– wyłączenia dot. usług transportu, bankowych i ubezpieczeniowych
- Dyrektywa 2006/123/WE (tzw. dyrektywa usługowa)
- Dwustronny charakter swobody- dwie strony świadczenia:
  - Usługodawca – czynna swoboda świadczenia usług
  - Usługobiorca- bierna swoboda świadczenia usług

Zakres podmiotowy

- Usługodawcy- art. 56 TFUE
  - obywatele p.cz. prowadzący działalność gospodarczą (przedsiębiorcy) wewnątrz UE
  - Spółki założone zgodnie z ustawpodastwem p.cz. posiadające siedzibę statutową , zarząd lub główne miejsce prowadzenia działalności na terenie UE
  - Należy ustalić- czy działanie na własny rachunek/czy pracownik
- Usługobiorcy- orzecznictwo TSUE
  - obywatele, którzy mają obywatelstwo unijne (zarówno przedsiębiorcy i konsumenci)

Usługa

- Art. 57 TFUE
  - Świadczenia wykonywane zwykle za wynagrodzeniem w zakresie, w jakim nie są objęte postanowieniami o swobodzie przepływu towarów, kapitału i osób (element negatywny definicji)
  - Katalog usług (w szczególności) usługi o charakterze przemysłowym, handlowym, rzemieślniczym i wolne zawody (element pozytywny definicji)
- Przykłady z orzecznictwa:
  - Usługi medyczne- Grogan
  - Usługi turystyczne- Luisi i Carbone
  - Usługi budowlane – Laval
  - Usługi prawnicze- Van Binsbergen

Usługa

- Niematerialny charakter świadczenia
- Transgraniczność
- Czasowość (sprawa **Gebhard**)
- Odpłatny charakter (sprawa **Grogan**)

Niematerialny charakter U

- Wymiana *know-how* (wiedzy, umiejętności)
- To, czego nie możemy de facto uznać za towar (sprawa Sacchi- transmisja programu telewizyjnego)
- Alpine Investment- usługodawca przedstawia oferty handlowe przez telefon
- Bond van Averteerders- transmisja telewizji kablowej

- Jeśli nie da się odróżnić charakteru materialnego i niematerialnego- wtedy dokonujemy oceny który element ma charakter dominujący

Transgraniczność

- Stany faktyczne w obrębie 1 p.cz. nie podlegają swobodzie
- Cztery możliwe sytuacje:
  - usługodawca przemieszcza się do państwa usługobiorcy (**swoboda czynna**)- art. 56 TFUE
  - usługobiorca przemieszcza się do państwa usługodawcy, 286/82 i 26/83 **Luisi i Carbone** (**swoboda bierna**: pacjenci pojechali zapłacić do innego p.cz. za usługę medyczną)
  - usługobiorca i usługodawca przemieszczają się w celu wykonania usługi, C-154/89 Komisja v. Francja, C-180/89 Komisja v. Włochy, C-198 /89 Komisja v. Grecja (przewodnicy turystyczni)
  - „przemieszcza się” usługa, **C-76/90 Säger**, Bond van Adverteerders

Czasowość- C-55/94 Gebhard,

- Art. 57 TFUE
- Działalność wykonywana przez pewien czas, przejściowo, bez związania na stałe z miejscem państwa przyjmującego
- Ocena ad casum
- Świadczenie musi mieć z góry określony początek i koniec (ale nie muszą być wskazane konkretne daty)
- Gebhard: należy wziąć pod uwagę okresowość, regularność, ciągłość świadczenia przy jednoczesnym uwzględnieniu rodzaju działalności

Odpłatny charakter – C-159/90 Grogan

- Art. 57 ust. 1- „usługami są świadczenia zwykle wykonywane za wynagrodzeniem”
- Zarobkowy charakter- element fakultatywny? TSUE: element konieczny
- **Grogan:** zabieg przewyżwania ciąży stanowi usługę medyczną w rozumieniu traktatu
- usługą nie jest działalność studentów dot. informowania o możliwości wykonywania aborcji, bo prowadzona bez wynagrodzenia i bez stosunku prawnego łączącego studentów z kliniką aborcyjną
- Odpłatność nie może oznaczać wynagrodzenia symbolicznego lub uznaniowego
- Odpłatność musi stanowić ekwiwalent odp. Wartości rynkowej
- Nie zawsze musi płacić odbiorca usługi (może podmiot trzeci) – **Schindler**- transmisja programu opłacanego z reklam przez reklamodawców

Granie na ulicy za pieniądze nie jest usługą

C-76/90- Sager

- Brytyjska firma Dennemeyer świadczyła usługi w zakresie prawa patentowego m.in. dla klientów w Niemczech, gdzie inaczej niż w Wielkiej Brytanii wymagane były specjalne licencje;
- Spółka brytyjska w DE świadczyła usługi po niższych cenach, bez koncesji- sprzeciw niemieckich rzeczników patentowych;
- Pytanie: czy Traktat uprawnia firmę brytyjską Dennemeyer do świadczenia usług na rzecz usługobiorcy niemieckiego wbrew literze prawa niemieckiego, dopuszczającego do doradztwa patentowego jedynie podmioty posiadające odpowiednią licencję?
- TSUE : ze względu na specyfikę określonych usług, świadczonych w niektórych sektorach, szczególne warunki mogą być nałożone na usługodawcę. Jednakże, aby określone prawem wewnętrznym wymogi były zgodne z Traktatem, muszą być obiektywnie konieczne, a instrumenty odpowiednie do celu – zapewnienia przestrzegania zawodowych zasad oraz ochrony usługobiorców.
- Wymogi i określone prawem krajowym (niemieckim) wykraczają poza ramy konieczne do osiągnięcia celu jakim jest ochrona usługobiorców przed działalnością profesjonalistów. Usługi świadczone przez firmę Dennemeyer nie są tak skomplikowane by wymagały specyficznej wiedzy prawniczej, ponieważ polegają jedynie na monitorowaniu patentów.

C-76/90- Sager

- TSUE: władze niemieckie naruszają postanowienia traktatowe, poprzez uniemożliwienie wykonywania usług spółce posiadającej siedzibę w innym państwie członkowskim
- Należy znieść wszystkie formy dyskryminacji oraz wszelkie ograniczenia (nawet niedyskryminacyjne, jeśli uniemożliwiają lub utrudniają działalność usługodawcy z innego państwa członkowskiego, gdzie wykonuje on świadczenie
- p.cz. nie może uzależnić świadczenia usług na swoim terytorium od spełnienia wszystkich warunków wymaganych dla prowadzenia działalności gospodarczej, bo pozbawiłoby to praktycznej skuteczności traktaty.
- Ograniczenia są zakazane, chyba że usprawiedliwione przez Traktat lub wymogi imperatywne (ochrona dobra ogólnego, środki niedyskryminacyjne i proporcjonalne) .

Zasada państwa pochodzenia

Zasada: poddanie świadczonych usług właściwości państwa pochodzenia usługodawcy, czyli:

- Przepisy państwa pochodzenia stosowane są do wykonywania świadczeń przez usługodawców na terenie innego p.cz.;
- Państwo przyjmujące nie może nakładać dodatkowych wymogów na usługodawcę pochodzącego z innego p.cz., chyba, że są one usprawiedliwione;
- Państwo przyjmujące jest zobowiązane do takiego samego traktowania usługodawcy z innego p.cz., jak to, z którego korzystają obywatele tego państwa.

Swobodny przepływ usług/towarów

- Sacchi- nadawanie sygnału telewizyjnego → niematerialny charakter

Ale handel materiałami dźwiękowymi/ filmowymi na nośniku – należy utożsamiać z towarami

- Komisja przeciwko Francji → druku nie można uznać za usługę- dochodzi bowiem do wytworzenia artykułu fizycznego, który jest zakwalifikowany do wspólnej taryfy celnej (efekt materialny- książka, czasopismo); sam druk jest elementem towarzyszącym produktowi

Swobodny przepływ usług/przedsiębior.

- Swoboda przedsiębiorczości- podmiot łączy się na stałe z rynkiem państwa przyjmującego;
- Swoboda świadczenia usług- przejściowa działalność w innym p.cz. (a co za tym idzie, stosuje się zasadę państwa pochodzenia).

→ **Gebhard** – jeśli to usługa- nie można żądać wpisu na listę adwokatów w samorządzie

SWOBODNY PRZEPŁYW KAPITAŁU

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersytet Warszawski

Swobodny przepływ kapitału

- Art. 63 ust. 1 TFUE- swobodny przepływ kapitału
- Art. 63 ust. 2 TFUE- swobodny przepływ płatności
- Przepływ płatności zliberalizowany szybko
- Stopniowa liberalizacja przepływu kapitału do 1994 r.
- Przepływ kapitału zliberalizowany stopniowo „w zakresie niezbędnym dla prawidłowego funkcjonowania wspólnego rynku”- sprawa **Casati**
- Dawny art. 67 TEWG różnił się od innych swobód, nie ustanawiał jasnego i bezwarunkowego zakazu i nie był bezpośrednio skuteczny
- Państwa miały stosować możliwie liberalne zasady przyznawania zezwoleń wymiany oraz unikać wprowadzania nowych ograniczeń w przepływie kapitału i płatności
- Brak terminu pełnego zniesienia ograniczeń

P.cz. Obawiały się, że nadmierna obecność obcego kapitału może oznaczać ryzyko utraty kontroli nad własnym rynkiem (odpływ własnego kapitału, utrata rezerw walutowych, nierównowaga ekonomiczna)

Stopniowa liberalizacja cd.

- Dyrektywa 60/921/EWG- pierwsza dyrektywa kapitałowa
- Dyrektywa 63/21/EWG- druga dyrektywa kapitałowa
- Przepływ kapitału podzielony na 4 kategorie (aneks), podlegające stopniowej liberalizacji.
  - A- pełna liberalizacja- inwestycje bezpośrednie ...
  - B- system zezwoleń generalnych- operacje na papierach wartościowych
  - C- system zezwoleń indywidualnych- obrót papierami wartościowymi nienotowanymi na giełdzie (p.cz. mogły utrzymać/wprowadzić ograniczenia w sytuacji, gdy swobodny przepływ kapitału mógł tworzyć przeszkody dla osiągnięcia celów polityki gospodarczej)
  - D- utrzymanie w mocy ograniczeń- przywóz/wywóz środków finansowych, kredyty krótkoterminowe

Dyrektywa 88/361EWG

- Uchyliła obie wcześniejsze dyrektywy kapitałowe
- Zawiera harmonogram i metody osiągnięcia pełnej liberalizacji przepływu (tzw. **nomenklatura przepływu kapitału, załącznik**)- zachowuje aktualność jako wskazówka określenia zakresu i zdefiniowania pojęcia przepływu kapitału
- Pełna swoboda przepływu kapitału
- Art. 1 dyrektywy „p.cz. znoszą ograniczenia w zakresie przepływów kapitału dokonywanych między osobami zamieszkałymi w p.cz.”- bezpośrednio skuteczny (**Bordessa**)
- Zakaz dyskryminacyjnego traktowania ze względu na obywatelstwo, miejsce zamieszkania stron czy miejsce lokaty kapitału
- Możliwość zastosowania przez p.cz. klauzul ochronnych- podejmowania środków niezbędnych na rzecz zapobiegania naruszeniom przepisów p.cz., w tym w odniesieniu do opodatkowania i nadzoru nad instytucjami finansowymi...”
- Uchylona w. 1994 r.

Traktatowa pełna liberalizacja

- 1994- Traktat z Maastricht- Swobodny przepływ kapitału zrównany z innymi swobodami (taki sam model, ta sama ranga)
- Pełna liberalizacja, wyjątkowo ograniczenia, o ile są proporcjonalne (Art. 65 TFUE):
- Zakaz ograniczeń w swobodnym przepływie bezpośrednio skuteczny (*Sanz de Lera*)-
  - dot. wymogu wcześniejszej autoryzacji/deklaracji przepływu kapitału w postaci fizycznego transferu banknotów;
  - art. 65 TFUE- jasny i bezwarunkowy zakaz, dla zastosowania którego nie jest wymagane przyjęcie żadnych dodatkowych środków (nie wiemy czy można powoływać przeciwko podmiotom prywatnych --> w ujęciu horyzontalnym)

Pojęcie przepływu kapitału

- Brak definicji w traktatach
- TSUE: jednostronne przeniesienie wartości majątkowych w formie pieniężnej (np. środków płatniczych, kredytów, papierów wartościowych) lub rzeczowej (np. udziałów w spółce, nieruchomości) w celu inwestycyjnym, między co najmniej dwoma państwami członkowskimi lub pomiędzy państwami członkowskimi i państwem trzecim
- Inaczej płatności bieżące: mają charakter akcesoryjny, związany z realizacją innej swobody
- Nomenklatura przepływu kapitału- dyrektywa 88/361/EWG (katalog otwarty)- inwestycje bezpośrednie, inwestycje w nieruchomości, operacje dot. papierów wartościowych, kredyty i pożyczki pieniężne, poręczenia, gwarancje, fizyczny przywóz i wywóz aktywów finans).

Przeptyw kapitału wg TSUE

- Fizyczny wywóz do innego państwa czł. lub przywóz banknotów, monet i czeków na okaziciela (**Bordessa**)- wymóg uzyskania wcześniejszej zgody na wywóz/przywód
- Darowizny na rzecz organizacji pożytku publicznego w innym p.cz., także w naturze (sprawa **Persche**, ograniczeniem była niemożność odliczenia od podatku darowizny na rzecz organizacji z innego p.cz.)
- Inwestycje bezpośrednie w innym p.cz. (**Komisja przeciwko Portugalii**)- sprawy dot. złotych akcji – dot. szczególnych uprawnień państwa w spółkach powstałych z prywatyzacji przedsiębiorstw – limity nabywania akcji
- Nabywanie euroobligacji wyemitowanych w innym p.cz. (**Komisja przeciwko Belgii**)
- Zaciąganie pożyczki pieniężnej lub kredytu w zagranicznej instytucji finansowej (np. **Svensson**, ograniczenie stanowiły przepisy, że dopłaty do odsetek za kredyt budowlany przysługują jedynie gdy kredyt został udzielony w banku utworzonym w danym p.cz.)
- Przejęcie akcji w spółce zarejestrowanej i mającej siedzibę innym p.cz., jeśli posiadany pakiet akcji nie daje wyraźnego wpływu na decyzje spółki (**Uberseering**)

Kapitał a płatności

- Swobodny przepływ płatności miał być zrealizowany do końca pierwszego etapu tworzenia wspólnego rynku (inaczej niż kapitał, dlatego istotne było to rozróżnienie)
- **Luisi i Carbone**- swobodny przepływ płatności uznany za bezpośrednio skuteczny
  - Pojechali za granicę w celach turystycznych i skorzystać z usług medycznych; przepisy włoskie przewidywały limit wywozu dewiz za granicę.
  - Swoboda przepływu płatności- charakter akcesoryjny, związany z realizacją świadczenia wzajemnego w ramach transakcji podstawowej, służącej wykonaniu innych swobód rynku wewnętrznego (zapłata za usługę).
  - Swobodny przepływ kapitału- jednostronne przeniesienie środków majątkowych do innego p.cz. w celu inwestycyjnym.

Swobodny przepływ kapitału a inne swobody

- **Thompson** – kapitał/towar- monety, które wyszły z obiegu
- **Schindler**- kapitał/usługi- organizacja loterii i gier losowych
- **Casati**- fizyczny przewóz banknotów- oskarżony wywoził z Włoch 24 tys marek niemieckich (twierdził, że wwiózł je do Włoch w celu zakupu maszyn przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej, ale do umowy nie doszło i wracał z pieniędzmi; TSUE: brak dowodu na realizację transakcji)
- **Metallgesellschaft** – podatek od dywidendy wypłacanej spółkom matkom z siedzibą w innych p.cz. → TSUE: to niezgodne ze swobodą przedsiębiorczości, nie sprawdzamy dalej
- Zakup akcji/udziałów- w celu przejęcia spółki (przedsiębiorczość- np. sprawa **Baars, Uberseering**), inwestycyjnie (kapitał)
- Złote akcje, fuzje i przejęcia- swobodny przepływ kapitału

Czym się wyróżnia ?

- Obszerna i szczegółowa lista dopuszczalnych wyjątków traktatowych
- Przysługuje też wobec obywateli państw trzecich!

Przeszkody w swobodnym przepływie kapitału

- Art. 63 TFUE- zakaz dyskryminacji bezpośredniej i pośredniej
- Wymagane także usunięcie barier niedyskryminacyjnych (TSUE- np. **Komisja przeciwko Portugalii**- przepisy wymagające od potencjalnych udziałowców uzyskania zezwolenia od władz krajowych na nabycie udziałów w spółkach portugalskich ponad limit; przepisy mogą utrudniać albo zniechęcać inwestorów z innych p.cz.)
- Przykłady niedozwolonych ograniczeń:
  - Wymóg zarejestrowania w walucie krajowej hipoteki ustanowionej w walucie innego p.cz. (**Trummer i Mayer**)
  - Wymóg uzyskania wcześniejszej zgody na wywóz/przywóz monet i banknotów (**Bordesa**)
  - Ulga od podatku od dywidendy wypłacanej akcjonariuszom pod warunkiem posiadania siedziby w tym p.cz. (**Verkooijen**)

Dopuszczalne ograniczenia swobody przepływu kapitału

1. Wyjątki traktatowe

→ Możliwe odmienne traktowanie podatników ze względu na różne miejsce zamieszkania lub inwestowania kapitału (podatki bezpośrednie- wyłączne uprawnienie p.cz.)

→ Porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne

- Ani 1 ani 2 nie mogą stanowić arbitralnej dyskryminacji ani ukrytego ograniczenia w swobodnym przepływie kapitału i płatności
- Mogą usprawiedliwiać zarówno środki dyskryminacyjne (o ile nie arbitralna d.) jak i nied.
- Interpretowane w sposób ścisły, środki muszą być proporcjonalne

2. Doktryna wymogów imperatywnych

Wyjątek traktatowy- podatki

- Miejsce zamieszkania/siedziba- podstawa krajowego systemu podatkowego (rezydenci korzystają ze świadczeń)
- W kontekście innych swobód- miejsce zamieszkania pośrednią dyskryminacją
- Zróżnicowane traktowanie rezydentów i nierezydentów będzie dyskryminacyjne tylko gdy ich sytuacja względem odpowiedzialności podatkowej jest taka sama (bo os. fizyczne zamieszkujące w p.cz. są opodatkowane od całości dochodów a nierezydenci tylko w zakresie dochodu uzyskanego w tym p.cz.)
- Zróżnicowane traktowanie usprawiedliwione, jeśli państwo wykaże że nie stanowi arbitralnej dyskryminacji lub ukrytego ograniczenia w swobodnym przepływie

Wyjątek traktatowy- podatki

- Sprawa Verkooijen- podatek od dywidendy wypłacanej przez spółki holenderskie podlegał na poczet ogólnej kwoty podatku dochodowego, a podatek od dywidendy wypłacanej przez spółki z innych p.cz. nie zaliczał się do ogólnej kwoty podatku; TSUE: to nieusprawiedliwione ograniczenie
- Sprawa Sandoz- opłata skarbową od pożyczek zaciąganych od pomiotów niebędących austriackimi rezydentami- TSUE: to dopuszczalne, zapobiega nielegalnej działalności

Wyjątek traktatowy

→ Porządek, bezpieczeństwo publiczne- **Albore-**

- Jedynie Włosi zwolnieni z obowiązku zezwolenia na nabycie nieruchomości w rejonie kraju istotnym dla obronności
- TSUE: to dyskryminacyjne ograniczenie swobodnego przepływu kapitału, przepis nie był proporcjonalny – samo odwołanie się do wymogów obronności nie jest wystarczające
- Musi wystąpić rzeczywiste, szczególne i poważne ryzyko, które nie może być wyeliminowane za pomocą mniej restrykcyjnych środków

Wyjątki orzecznicze

- **Komisja przeciwko Belgii (C-478/98)**
  - (zakaz nabywania euroobligacji- pożyczce rozpisanej za granicą- przez os. zamieszkałe w Belgii)- dla zachowania spójności systemu podatkowego
  - TSUE nie uznał usprawiedliwienia, ale nie wykluczył wykorzystania doktryny wymogów imperatywnych
- **Komisja przeciwko Portugalii (C-367/98)** - Potwierdzenie możliwości zastosowania doktryny wymogów imperatywnych interesu publ.(o ile przepisy niedyskryminacyjne i proporcjonalne)
- Przykłady (ochrona środowiska, ochrona wierzycieli hipotecznych, wymogi zagospodarowania przestrzennego)

Nabywanie nieruchomości

- **Swobodny przepływ kapitału**- jeśli nieruchomość stanowi samodzielne dobro inwestycyjne (Zakup drugiego domu, domu letniskowego);
- Jeśli nieruchomość nabyta w celu realizacji innej swobody (pracy, budowa przedsiębiorstwa)→ wtedy inne swobody ;
- **Komisja przeciwko Grecji**→ zakaz nabywania nieruchomości na wyspach→ jeśli nabywa pracownik, stosujemy przepisy o swobodnym przepływie pracowników;
- W PL- okres przejściowy- ograniczenia w nabywaniu nieruchomości przez nierezydentów;
- **C-423/98 Albore**- ograniczenia w nabyciu nieruchomości w obszarze przygranicznym, istotnym ze względów wojskowych, usprawiedliwione względami bezp. publ;
- **C-302/97 Konle**- tylko Austriacy nie potrzebowali zezwolenia na nabycie nieruchomości w Tyrolu – żeby wyłączyć możliwość budowania drugich domów– niedozwolona dyskryminacja ;

Złote akcje

- Uprawnienie zapewniające istotny wpływ na niektóre bądź wszystkie uchwały organów spółki, przy czym uprawniony dysponuje przywilejami, które nie wynikają z posiadanego udziału w kapitale zakładowym, lecz z umowy spółki lub przepisu prawa
- Najczęściej uprzywilejowane jest państwo
- Cel: utrzymanie wpływu władzy publ. nad prywatyzowanymi spółkami
- Przywileje- prawo weta wobec uchwał zgromadzenia akcjonariuszy, prawo powoływania członków zarządu/rady nadzorczej
- ZA mogą zniechęcać inwestorów z innych p.cz. do zakupu udziałów w spółkach, w których takie specjalne przywileje są stosowane → TSUE: to naruszenie swobody przepływu kapitału, chyba że wyjątek traktatowy (bezp. Publ) lub wymogi imperatywne, pod warunkiem, że uprawnienia państwa określone są w sposób jasny i precyzyjny, a wykonywanie tych uprawnień jest ograniczone w czasie i podlega kontroli sądowej

Złote akcje

- **Komisja przeciwko Francji/ Komisja przeciwko Belgii – C-483/99, C-503/99**
  - Zezwolenie ministra gospodarki na nabycie pakietu akcji przekraczającego limit
  - Prawo weta wobec decyzji o transferze lub użyciu aktywów spółek zależnych
  - Prawo weta wobec zbycia instalacji należących do infrastruktury krajowego przemysłu energetycznego
  - Usprawiedliwienie- bezpieczeństwo energetyczne
  - TSUE: dopuszczalne, jeśli przedsiębiorstwa świadczą usługi publiczne lub spółki należą do sektorów strategicznych, a zakres ZA jest znany przedsiębiorcom objętych systemem (system obiektywny, precyzyjnie określony, oparty o niedyskryminacyjne kryteria)

PRAWO KONKURENCJI

art. 101- TFUE- antykonkurencyjne porozumienia między przedsiębiorstwami → nie ma charakteru absolutnego (101 TFUE ust. 3 wyjątki)

art. 102 TFUE- nadużywanie pozycji dominującej → nie ma charakteru absolutnego (wyjątki w orzecznictwie TSUE)

→ Oba przepisy są bezpośrednio skuteczne

Pojęcie rynku właściwego

- Niezbędne do oceny zachowań rynkowych przedsiębiorców
- Przestrzeń, na której przedsiębiorstwa ze sobą rywalizują
- Ustalenie RW niezbędne do dokonania oceny, czy np.:
  - przedsiębiorstwo posiada pozycję dominującą,
  - wpływ jaki ma transakcja przejęcia kontroli przez jedno przedsiębiorstwo nad drugie itd..
- Narzędzie pozwalające KE i krajowym organom ochrony konkurencji na określenie sił konkurencyjnych, z którymi muszą liczyć się przedsiębiorstwa działające na danym rynku
- Zdefiniowanie RW ma kluczowe znaczenie dla oceny zachowań rynkowych przedsiębiorstw i stanowi pierwszy krok poprzedzający ich analizę z perspektywy prawa konkurencji

RYNEK WŁAŚCIWY

PRODUKTOWO

- Produkty i usługi, które uważane są przez konsumentów za zamienne (substytucyjne) ze względu na ich właściwości, cenę i zamierzone stosowanie.

GEOGRAFICZNIE

- Obszar, na którym dane przedsiębiorstwa uczestniczą w podaży i popycie na produkty i usługi,
- na którym warunki konkurencji są wystarczająco jednorodne, oraz
- który może zostać odróżniony od sąsiadujących obszarów ze względu na to, iż warunki konkurencji na tym obszarze znacznie się różnią od warunków panujących na innych obszarach.

Wyznaczanie RW

Substytucyjność popytu- wszystkie produkty które są zamienne mieszczą się w ramach jednego RW

- TSUE: Continental Can – badając rynek produktowy należy poszukiwać tych właściwości produktów, dzięki którym są one szczególnie odpowiednie do zaspokajanie nieelastycznych potrzeb i są zastępowalne przez inne produkty jedynie w ograniczonym zakresie
- **TSUE: United Brands**- określenie rynku bananów jako odrębnego od rynku innych świeżych owoców zależało od możliwości wyodrębnienia szczególnych właściwości wyróżniających je od innych owoców, sprawiających ich ograniczoną zamiennność

Które produkty są zamienne?

Test SSNIP

→ ocena reakcji klientów na niewielką ale stałą podwyżkę cen- ok. 5-10%. -- > czy konsumenci nadal będą kupować te produkty? Czy kupowali by alternatywne? Jeśli tak- to produkty są zamienne i jest **jeden RW produktowo**

--> Jeśli podwyżka 5% cen w danej kategorii tworzący jeden rynek produktowy spowoduje odpływ popytu na te produkty np. do Czech, wtedy RW obejmowałby oba kraje

Substytucyjność podaży

- W odpowiedzi na istotną i stałą podwyżkę cen danego towaru podstawowego w przedziale od 5-10% producenci innych dóbr będą w stanie szybko i bez znaczących kosztów i zagrożeń przestawić produkcję tak, aby dostarczyć na rynek substytuty produktów, których cena wzrosła

Przesłanki zastosowania art. 101 i 102 TFUE

- **Siła rynkowa**- przedsiębiorstwa dysponują SR jeśli mogą podnieść ceny swoich towarów lub usług, ograniczyć produkcję lub wybór klientów bez szkody dla swojej rentowności; jej wyznacznikiem np. udziały posiadane przez przedsiębiorstwo w rynku
- **Wpływ praktyki na handel między p.cz. UE**- jeśli brak, wtedy stosujemy przepisy prawa krajowego
- TSUE: Praktyka wpływa na handel jeśli stanowi zagrożenie czy to bezpośrednio lub pośrednio, rzeczywiście lub potencjalnie, dla wolności handlu między p.cz....”
- TSUE: **Societe Technique przeciwko Maschinenbau Ulm**- porozumienie może mieć wpływ na handel między p.cz. jeśli można przewidzieć z dostatecznym stopniem prawdopodobieństwa, na podstawie obiektywnych okoliczności prawnych lub faktycznych, iż **porozumienie to może mieć wpływ, bezpośredni lub pośredni, rzeczywisty lub potencjalny, na strukturę handlu pomiędzy państwami członkowskimi** (np. gdy dane porozumienie jest w stanie doprowadzić do podziału rynku produktowego wg. granic p.cz. i w ten sposób utrudniać handel między nimi).
- Wpływ bezpośredni (podział rynku), wpływ pośredni (nabycie półproduktów od przedsiębiorców, którzy naruszają prawo konkurencji), rzeczywisty wpływ (po zawarciu nielegalnego porozumienia jest ono od razu wprowadzone w życie)

Przesłanki zastosowania art. 101 TFUE cd.

Zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji ze względu na:

- **Cel** (czyli może potencjalnie negatywnie oddziaływać na konkurencje) lub
  - Ograniczona liczba, TSUE w GlaxoKlineSmith- przy ocenie celu należy wziąć pod uwagę jego treść oraz kontekst ekonomiczny i prawny.
  - w sposób wyraźny sprzeczne z zasadami prawa UE, np. ustalanie cen sprzedaży towarów przez ich dostawców, podział rynku między dostawcami wg. klucza geograficznego lub wg. klientów, ograniczenie produkcji lub sprzedaż.
- **skutek porozumienia:**
  - Przy ocenie należy wykazać rzeczywiste negatywne efekty oddziaływania porozumienia na rynku, z uwzględnieniem rzeczywistych warunków panujących na rynku
  - analiza oddziaływania porozumienia na rynek- czy porozumienie może zagrażać konkurentom, także tym potencjalnym? Jak kształtowałaby się sytuacja na rynku, gdyby nie doszło do zawarcia porozumienia?

Pojęcie przedsiębiorstwa w rozumieniu unijnego prawa konkurencji

- **TSUE w Hofner:** każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, niezależnie od jego formy prawnej i sposobu finansowania ... (więc nie tylko spółki ale też spółdzielnie, os. fiz. wykonujące działalność gosp. itd., przedsiębiorstwa państwowe o ile nie wykonują władzy publicznej)
- TSUE w **Telemarketing:** ...**oraz struktury własności;** w rezultacie np. państwowy urząd pracy zajmujący się pośrednictwem pracy może zostać uznany za przedsiębiorstwo, mimo że wykonuje to nieodpłatnie.
- TSUE w **Wouters:** nie stosuje się do sfery, która nie jest powiązana z wykonywaniem działalności gospodarczej lub która jest powiązana z wykonywaniem władzy publicznej
- TSUE: **Pawlow:** jakakolwiek działalność podlegająca na oferowaniu towarów lub usług jest działalnością gospodarczą
- TSUE **Ambulanz Gloeckner:** przedsiębiorstwem nie są podmioty świadczące usługi zdrowotne w ramach ubezpieczenia powszechnego; natomiast będą jeśli świadczą te usługi prywatnie (odpłatnie) dla pacjentów

Pojęcie i przykłady porozumień zakazanych

Artykuł 101 TFUE. Niezgodne z rynkiem wewnętrznym i zakazane są wszelkie **porozumienia** między przedsiębiorstwami, wszelkie **decyzje związków przedsiębiorstw i wszelkie praktyki uzgodnione**, które mogą **wpływać na handel między Państwami Członkowskimi** i których celem lub skutkiem jest **zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji** wewnątrz rynku wewnętrznego, a w szczególności te, które polegają na:

- a) ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen zakupu lub sprzedaży albo innych warunków transakcji; (→ **zmowa cenowa**)
- b) ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji, rynków, rozwoju technicznego lub inwestycji;
- c) **podziale rynków** lub źródeł zaopatrzenia;
- d) stosowaniu wobec partnerów handlowych nierównych warunków do świadczeń równoważnych i stwarzaniu im przez to niekorzystnych warunków konkurencji;
- e) uzależnianiu zawarcia kontraktów od przyjęcia przez partnerów zobowiązań dodatkowych, które ze względu na swój charakter lub zwyczaje handlowe nie mają związku z przedmiotem tych kontraktów. (→ **transakcje wiązane**)

Porozumienia

- Nie tylko umowy, ale także wszelkie nieformalne ustalenia
- TSUE: Bayer: wszelkie zbieżności woli między co najmniej dwiema stronami, przy czym nieważna jest forma, w jakiej się przejawia, dopóki wyraża ona wolę stron
- TSUE: Chemieframa- zmowa cenowa + podział rynku w ramach gentelman's agreement
- Nie musi mieć formy pisemnej
- Niekiedy wystarczy sama wymiana korespondencji
- Nie ma znaczenia ograniczony wpływ na zawarcie porozumienia ani wywarta presja

Uzgodniona praktyka

- Nie ma porozumienia, ale w drodze wzajemnego przyzwolenia, zamiast konkurencji jest świadoma praktyczna współpraca
- TSUE: sprawa ICI przeciwko KE- współpraca producentów barwników polegała na tym , że:
  - Producenci podnosili ceny w tym samym czasie i w takiej samej wysokości
  - Spółki dominujące wysyłały instrukcje do spółek zależnych o zbieżnej treści
  - Nieformalne kontakty między przedstawicielami podmiotów

Porozumienia

WERTYKALNE

- Między przedsiębiorstwami na różnych szczeblach obrotu (np. producent- hurtownik, hurtownik- detalista)
- Uznawane za mniej szkodliwe dla konkurencji

HORYZONTALNE

- Między przedsiębiorstwami na tym samym szczeblu obrotu, które zwykle są konkrentami

REGUŁA DE MINIMIS

- **Wyłączone z zakazu są porozumienia, których wpływ na konkurencję nie jest odczuwalny z uwagi przede wszystkim na bardzo niski udział w rynku**

- łączny udział nie przekracza 10% na żadnym z rynków jeśli przedsiębiorstwa są rzeczywistymi lub potencjalnymi konkurentami

- Udział rynkowy posiadany przez każdą ze stron nie przekracza 15 % jeśli przedsiębiorstwa nie są rzeczywistymi ani potencjalnymi konkurentami

---> **nie znajduje zastosowania do najpoważniejszych naruszeń- tzw. hardcore restrictions-** (tj. w ramach porozumień horyzontalnych: ustalenie cen sprzedaży produktów osobom trzecim, ograniczenie produkcji lub sprzedaży, podział rynków lub klientów; w ramach porozumień wertykalnych np. ograniczenie prawa nabywcy do ustalania cen sprzedaży; ograniczenie terytorium lub kręgu klientów, na których nabywca może sprzedawać towary/usługi)

WYJĄTKI Z ART. 101 ust. 3 TFUE

- Gdy korzyści z zawarcia porozumienia przeważają nad ograniczeniami dla konkurencji
- Warunki: 4 przesłanki łącznie:
  - Jakie są korzyści dla których osiągnięcia powinno prowadzić dane porozumienie: (polepszenie produkcji produktów, polepszenie dystrybucji produktów, rozwój postępu technicznego lub rozwoju postępu gospodarczego)
  - Klienci muszą uzyskać uczciwą część korzyści wynikających z polepszenia produkcji produktów, polepszenia dystrybucji produktów, rozwoju postępu technicznego lub rozwoju postępu gospodarczego
  - Porozumienie nie nakłada na zainteresowane przedsiębiorstwa ograniczeń, które nie są niezbędne do osiągnięcia celów wskazanych wyżej
  - Porozumienie nie może dawać przedsiębiorstwom możliwości eliminowania konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów

Zasada eksterytorialności prawa konkurencji

- UE ma traktatowo określoną kompetencję do przeciwdziałania zachowaniom rynkowym stanowiącym zagrożenie dla systemu niezakłóconej konkurencji, które są dokonywane nie tylko przez przedsiębiorstwa mające siedzibę w UE, ale także poza nią, jeśli zachowania te wywierają skutek na jej terytorium;
- **TSUE: Wood Pulp**- porozumienie zawarte poza terytorium UE przez przedsiębiorstwa z siedzibą poza UE podlega ocenie KE co do zgodności z prawem konkurencji UE, jeżeli było wykonywane na terytorium UE; w przeciwnym razie przedsiębiorca poza UE uniknąłby odpowiedzialności za naruszenie prawa konkurencji UE

Pojęcie i przykłady nadużywania pozycji dominującej

- Zakaz nadużywania pozycji dominującej
- Nadużycie wpływa na handel między p.cz.
- PD może zajmować jedno przedsiębiorstwo lub kilka wspólnie (kolektywna PD)
- **TSUE w United Brands:** „PD odnosi się siły ekonomicznej posiadanej przez dane przedsiębiorstwo, która pozwala mu na zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym, umożliwiając zachowanie w znaczącym zakresie niezależne od swoich konkurentów, klientów i konsumentów”
- **TSUE w Hoffman la Roche:** ”wysokie udziały rynkowe są same w sobie (...) dowodem istnienia PD”
- TSUE w: wysokim udziałem będzie udział pow. 50% → wrzucalne domniemanie posiadania PD

Czynniki inne niż udział

- British Airways- udział mniejszy niż 40% (na rynku świadczenia usług transportu biur podróży) ale był to udział znacząco wyższy od rywali; BA był liczącym się przewoźnikiem na świecie z całym zakresem usług i infrastrukturą, przez co BA była obowiązkowym partnerem biznesowym dla większości biur podróży
- Przewaga ekonomiczna może polegać na:
  - Dostępie do surowców,
  - Zaawansowanej technologii,
  - Kontroli urzędów,
  - Rozpoznawalności marki
  - Rozwiniętej sieci sprzedaży itd...

Nadużywanie PD

- Hofman la Roche:

„zachowanie przedsiębiorstwa, które może wpływać na strukturę rynku, na którym konkurencja jest osłabiona właśnie z powodu działania tego przedsiębiorstwa, i które utrudnia zachowanie istniejącej jeszcze konkurencji poprzez stosowanie środków, które odbiegają od normalnej konkurencji”

- Normalna konkurencja= merytoryczna, na podstawie jakości, cen, asortymentu itd.
- Nadużycie ma charakter obiektywny (nieważny zamiar)
- Praktyki eksploatacyjne → nieuczciwe działanie wobec podmiotów uzależnionych ekonomicznie od przedsiębiorstwa (np. odgraniczenie podaży celem wzrostu cen)
- Praktyki wykluczające--> wyeliminowanie konkurencji

